NEMOCNÁ DÍVKA

DRAMATIS PERSONAE

STATKÁŘ RATAJ
IDA
PROFESOR
KŘIKAVA
KOLOVRAT
JOSEFINA BABELOVÁ
STUDENTI
LÉKAŘI
OŠETŘOVATELÉ
OŠETŘOVATELKY
ŘEZNÍCI
PEKAŘI
MUŽ
ŽENA

LOCI

I. Vyšetřovací síň. II. Ústavní zahrada. III. Přednášková síň.

Poznámky

STATKÁŘ RATAJ *je čtyřicetipětiletý muž, velmi silný. Dlouhé vlasy, bezvousá tvář. Oděn v ruský kožich. Upadá z krajnosti do krajnosti.*

Jeho dcera IDA, *15 let, chorá, sličná, průsvitná. V průběhu hry stává se dívkou. V I. jednání oděna selsky (cop), v II. šat připomíná jeptišku, ve III. v obvazech jako Lazar. Je třeba, aby tuto postavu hrála mladá dívka a nikoliv herečka.*

KŘIKAVA, *třicetiletý, chirurg, šermíř, experimentátor.*

KOLOVRAT, *o něco mladší, básník, přívrženec paliativních metod léčebných, obrácený do minulosti, obřadný.*

J. BABELOVÁ, *magistra pharmaciae, 23 let, nerozhodná.*

PROFESOR, *velmi starý, objektivista, empirik, vede si panovačně.*

STUDENTI, PEKAŘI, ŘEZNÍCI *jsou obdobou směru Křikavova a Kolovratova.*

Některé části dramatu je nutno hráti na konstrukci pravoúhlého žebříku. V II. jednání tatáž konstrukce představuje postupně různé tvary a různá prostředí. Při proměně obrací se vždy o přímý úhel. Jest počítati s některými jevy světelnými; v určitém okamžiku vzplanou chirurgické nástroje, na desce rentgenu střídá se obraz dívky s obrazem kostlivce atd. Konečně v označených oddílech hry jde o dvojí skutečnost, věc je naznačena dvojí scénou a v oné, jež znázorňuje představy, září a hasne konstrukce.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Nábytek geometrických tvarů, skříň s preparáty, stolek s mikroskopem ozářen kuželem světla, nástroje, španělská stěna o třech oddílech.

KŘIKAVA *pohrává si s dlahou, která pravděpodobně znamená meč.*

KOLOVRAT: Zbraň, jíž se neužívá.

KŘIKAVA: Byl jsem vám nakloněn po celou zimu, avšak teď se počíná nové období a vy opakujete otřelý vtip. Což nerozeznáváte ročních časů? Hola, je máj a dveřmi knihovny zmítá vítr.

KOLOVRAT: Nuže, vejděme.

KŘIKAVA: Brána je příliš úzká. Váš svět je maličký.

KOLOVRAT: Zajisté, neboť všechny lítice a všechny zuřivosti jsou zapsány dvěma slovy, ano a ne.

KŘIKAVA: Ano! Ano! Ano!

KOLOVRAT: Jste obžerný ve svém souhlasu.

KŘIKAVA: Vyznávám. Jsem hladov.

KOLOVRAT: Chopte se chleba a nože! Vzhůru do šrůtek! Skrojte svůj pecen! Na předmostí! V šik! Jezte, válčete, křičte své dýchavičné heslo do všech stran! Váš urychlený čas předstihne výpravy a večeři. Je den, noc a opět ráno. Ústavní zvonek. Bije osmá. Věru, můj milý, je to obtížné podržeti si meč v této světnici plné nástrojů tak důmyslných.

KŘIKAVA: Jsou ostřejší této šindele, ale nezdá se, že by sloužily gardistům. Eh, nechám si svoji čepel, kladivo, jež doposud proměňuje tvářnost země.

KOLOVRAT: Křiče, splašíte jenom ministra, jenž seděl na královĕ pokladně. Vylítne a povrávorá v trepkách, ale protože je mlčenlivý, vrátí se co nejdůstojněji.

KŘIKAVA: Těch nesmyslů, jež vytřásáte z rukávů; nu což, na to si nebudu naříkat.

KOLOVRAT: Podstatou vaší převratnosti je stálost. Dozajista byste neměl dřevěný meč, kdybyste jím nemohl po starém způsobu mávati v povětří a kdyby nic neplatila znamení na štítech.

KŘIKAVA: Není třeba plýtvati chválami.

KOLOVRAT: Dobrá, bylo by mi vhod, kdybyste se snažil zúčtovati s tímto pometlem.

KŘIKAVA: Naštěstí pro vás, pane, neúčtuji a jsem shovívav. Je příliš krásně a zdá se mi, že i nuda, kterou vám vnuká breviář, má barvy jara.

KOLOVRAT: Pouhé světlo.

KŘIKAVA: Chcete mi snad namluviti, že naše pitevny jsou nádoby olejkářovy, a tento střechýl *ukazuje na Kolovratovu knihu* že je plamenem? Věru, to je nestoudné štěstí mluviti tak spatra, tak snadno, tak volně. Zasloužíte si trestu a jedenkráte, po rozpravě méně nepravděpodobné, přiběhne váš anděl a bude na vás útočiti, žádaje mlčení.

KOLOVRAT: Máte na mysli obřadnost, tak drahou jezdeckému pluku. Vy se jí obdivujete, vousáči!

KŘIKAVA: Ne, chci ji zkusiti.

Oba muži chystají se k výpadu.

KOLOVRAT: Tato kniha sama o sobě a v klidu má veliký význam. Myslím, že doznáte její ohromnost, jestliže vás jí zasáhnu přímo do hlavy.

KŘIKAVA: Dobře.

KOLOVRAT: Dostanete jak náleží za vyučenou, rváči, zbojníku.

KŘIKAVA: Vy mluvko. Ta sedí, panečku.

KOLOVRAT: Maličký přílepek na statečnost.

KŘIKAVA: Váš klíček, pane. Dvojhlavý sval a rána na čep.

Kolovrat dostal ránu a šklebí se. Vejde Josefina Babe'ová.

J. BABELOVÁ: Podle odkazu se řídí smutek. Myslím, pánové, že jste sjednali veselé a pevné přátelství.

KŘIKAVA: Pozor! Obhlídka.

KOLOVRAT: Neschvalujete naši kratochvíli?

J. BABELOVÁ: Nikterak.

KŘIKAVA: Tím hůře pro nás.

KOLOVRAT: Posečkejte chviličku, prosím.

J. BABELOVÁ: Nemám nakvap.

KOLOVRAT: Chtěl bych vám ukázati několik obrazců a snímků z profesorovy práce o příčinách chorob. Zde jsou, pořídil jsem je dokonale.

KŘIKAVA: Kniha je již napsána?

KOLOVRAT: Jen zpola.

J. BABELOVÁ *čte:* Mimo zkušenost není poznání.

KŘIKAVA: Příliš suchý čert.

KOLOVRAT: Ano, je bez představivosti, nicméně jde o veliké dílo.

J. BABELOVÁ: Snad.

KŘIKAVA: Ceníte nás příliš lehko, slečno.

J. BABELOVÁ: To nejméně, nevím mnoho o této knize.

KOLOVRAT: Rozhodujete se tak těžce.

KŘIKAVA: Pozdě.

J. BABELOVÁ: Spravedlivě.

KŘIKAVA: Mluvte, jsme dlužni odpověď.

KOLOVRAT: Bojím se, že je příliš nesnadné obhajovati současně knihy a vaši pěst.

J. BABELOVÁ: Pomoz pánbůh, těch plytkých řečí, zatím co prací není hnuto.

KŘIKAVA: Jsem hotov. Všechno je vykonáno. Přesně. Do puntíčku. Profesor bude překonán. Vidíte baňky, chorobopisy a vše, co se odnáší k našemu řemeslu, které ostatně neproklínám, je v pořádku málem vojenském. Není zde chybičky. Vše je popsáno se zevrubností soudního vykonavatele. Náš divous bude překonán a couvne s ostychem.

KOLOVRAT: Mně se opět zdá, že jsem byl poněkud roztržitý, pracuje o těchto věcech.

KŘIKAVA: Proklatě! To znamená býti vypeskován.

J. BABELOVÁ: Pravděpodobně ano.

KŘIKAVA: U všech všudy, kdyby mi něco řekl, odpověděl bych mu tak důrazně, že by jeho panovačnost skákala o třech.

J. BABELOVÁ: Nu, nu. Co chcete říci?

KŘIKAVA: Domníváte se, že by někdo, nejsa právě oddán knižním zálibám, snesl profesorovo láteření?

KOLOVRAT: Jděte, můj milý, nespěchejte tak příliš osvědčiti svoji nesnášenlivost.

J. BABELOVÁ: A ještě lépe, zřekněte se odvety, neboť profesor probděl noc. Je zuřiv.

PROFESOR *vejde:* Pánové při práci? Jak se zdá, nepřihodilo se nic nového. Ach, mimo obvyklou výstřednost Křikavovu. Ovšem, a vy jste bez nehody?

KOLOVRAT: Snad.

PROFESOR: Vděk za vděk, slečno, veta za vetu. Tato skromná nevědomost mě přivádí z míry. Fi, snáším ji třetí rok! Vaše práce, pane? Nesmysl nad nesmysl! Dejte mi nástroj. Můj nástroj, k ďasu, což se domníváte, že tahle vidlice se hodí šmahem ke všemu? Pryč s tím. Prosím o drobnohled. Blíže! Sem, pane! Zrcátko, nahoru, dolů! Co chcete provádět se svou železnou rukou? Jste levák?

KOLOVRAT: Strpení, pane.

PROFESOR: Ne! Ne! Všechno je nedokonalé, křivé, vidíte desku, jak je všemi směry hrubě zjizvena? Kdo se v tom vyzná, v této procházce, v tomto kluzišti bláznů.

KŘIKAVA: Vytkněte, v čem vězí chyba.

PROFESOR: Chcete kaziti soud, který rozhoduje o věcech života? Pah, vojáku, stůjte uprostřed výhně bitev, která nikdy nekončí. Do krytu padá dešť bakterií a podoben krvavé pršce egyptské v sykotech ohňů proměňuje se v páry, mračno a kouře nákazy. Ó, moje hlídky v agonických lesích, mé zahrady, mé rakovinné

růže, po nichž letí neprůhledný a černý vítr. Válku smrti! Válku smrti v tisícerých podobách! Již sináš, strašidlo, již se zjasňuješ, již bledneš. Již jsi poseta skvrnami zraku, již tě proniká plamenný snopek. Pal, paprsku! Vlaj, plameni! Hřímejte, houfnice! Ať se zdvihnou požáry vidění. Ať nikdo nepláče, ať nic neumírá. Můj drobnohled, mou práci. Vidím, rozeznávám těla, jež se zaškrcují a dělí bez konce. Vidím nesmrtelnost. Vidím barevná jadérka vycházeti jako hvězdy. Věci neživé se pohybují a v propasti se zaněcuje paprsek prvého dne.

J. BABELOVÁ: Mluví zmateně.

KOLOVRAT: A přece není pochyby, kdo je to.

KŘIKAVA: Jeho cena je větší než součet deseti fakult.

OTEC *vchází s nemocnou dívkou:* Promiňte, pane, hledám představeného této nemocnice.

KOLOVRAT: Je přítomen jen z velmi malé částky, je zaměstnán.

OTEC: Přivedl jsem nemocnou dceru a budu čekati.

KŘIKAVA: Jakže, pane?

OTEC: Bojím se, že je stižena velmi těžkou a nebezpečnou nemocí.

IDA: Vskutku, necítím se zdráva.

KŘIKAVA: Nuže?

IDA: Nechci si stýskat.

KŘIKAVA: Je nutno dostáti zvykům ústavu, mluvte o své chorobě. Pořídíme záznam.

IDA: S mou nemocí nesouvisí žádná událost. Nevím, o čem se mám zmínit.

OTEC: Byli jsme v devíti zemích a lékaři nám neodpověděli. Jsme ti, kdo vzdávají čest zásluhám, a nebyli jsme netrpěliví. Avšak mlčeti tak dlouho! Nuže, vy, jenž platíte za mistra lékařů, vy, jenž odpovídáte.

PROFESOR *skloněn nad mikroskopem:* Pane? Mluvíte ke mně?

OTEC: Prosím vás. Hleďte, má dcera. Řekněte jí, aby zvedla jen ruku, a bude se za okamžik třásti slabostí. Je chorá. Ach, jak se nepodobá brunátné dívce, která,

když se udál čas, prostovlasá či v čapce, žala na poli a kladla snopky pěkně pořadem.

IDA: Není tomu dávno, co jsem vynesla otep až na hřbet vozu, však od božího léta, co se Marie provdala, není mi do zpěvu. Jsem mdlá, spala bych, a sotva usnu, již se probouzím, bojím se, cítím mrazení, které se podobá zvuku a zní v kostech jako varhany a les v povětří. Tyto ruce se podobají větvoví. Schnou.

KOLOVRAT: Nastojte!

PROFESOR: Chviličku ticha. *Poodejde s Idou za závěs. Vrátiv se:* 1, 2, 3, 4, čím jste, paní?

OTEC: Můj bože, vždyť je to dítě!

PROFESOR: Stařena a dívka! Mějte se uctivě k tomuto stavu. Váhejte se jménem, váhejte s nadějí.

OTEC: Ach!

KŘIKAVA: Říkáte více, pane, než bývá vaším obyčejem.

PROFESOR: Nemám obyčejů. Odpovídám.

KŘIKAVA: Nuže?

PROFESOR: Zhoubný novotvar. Sarkom žebra.

J. Babelová odvažuje na lékárnických vahách.

OTEC: Šašku, blázne, jste pánem života, abyste rozkazoval! Netlucte, netlucte do rakve, po třetí zvednou víko! Uzříte hlubinu a vlastní nepaměť. Třeste se, dobyvateli tajemství! Třeste se, předpisovači léků!

KŘIKAVA *na konstrukci s kordem a maskou, na níž je namalována smrt:* Jste hotovi jen mluviti a označovati smrt slovy a řečí. Hle, zde je kormidlo této plavby! Této divokosti let tak kratičkých, tohoto okamžiku bez přestání. Hle nůž, znamení bitvy. Nevydávejte dívky bez boje. Krev je obcování se smrtí, toť hra ranhojičova. Pryč s běsněním po pracovnách, pryč s úvahami, lámajícími ruce odvaze. Nůž! Masku! Chloroform! Masku, připomínající starodávný helm a oruží válek.

PROFESOR: Nechte mě, pane. Toť velmi mrazivá půlnoc.

IDA: Tatínku, může tento lékař více než ostatní?

KŘIKAVA: Odvahu.

KOLOVRAT: Buďte klidná.

OTEC: Pohrůžky a marný tlach, bez účastenství na mukách děvečky a otce. Kam se poděje těchto patnáct líbezných let bez hříchu? Ó kožichy červů, ó strašná ožralství času, výpravy se špendlíčkem, sirotčí kopání a hlas, kvil a slzy. Strom s hnízdem se vznesl o půl stopy. Z komínů stoupá dým jako prapor a stádo pobekává. Tvá vesnice, tvůj dvůr, mé dítě!

KŘIKAVA: Vzmužte se, obratný řez a věc je vyřízena.

KOLOVRAT: Dosti, hráči, vizte to srdce. Chcete se odvažovati znovu svých zpupných zákroků? Kdo vám propůjčil zbojnický nůž, komu zodpovídáte?

KŘIKAVA: Nejméně vám.

KOLOVRAT: Dozajista, nesnesl bych této oslovské a drzé dovednosti, která plní umrlčí komoru.

J. BABELOVÁ: Věc je zvážena a shledána těžší než stejné množství olova co do objemu.

PROFESOR: Kliďte se! Odložte ty misky! Bojím se, že nebudu míti dosti trpělivosti, abych vyslechl konec rozhovorů, od této chvíle nesnesitelných.

OTEC: Pane, promiňte mi, jestliže jsem byl příkrý a nevybíravý ve svých slovech. Jsem zarmoucen.

IDA: Mrazí mě.

PROFESOR: Nač čekáte? Můj soud je hotov.

OTEC: Příliš hrozné.

KŘIKAVA: Nikoliv.

KOLOVRAT: Ne, dosud ne.

PROFESOR: Co myslíte, věc je jista! Vyšetřte sklad a složení nádoru, maličký výřez, lístek tkáně.

KŘIKAVA: Jestliže se nemýlíte, mistře, rozhodneme krvavou cestou.

PROFESOR: Srdeční krajina je děsné pole. Nevěřím!

KŘIKAVA: Nuže, já věřím. Chci. Jsem si jist výsledkem. Jsem odhodlán!

KOLOVRAT: Pozbyl jste smyslu, blázne. Váš nůž je polnicí vzlyků, toť ostří hrany, hrany propasti, hrany hrobu. Zvoník je zchystán, ruku na provaze a šátek na

očích. Dejte mu znamení, ať věž kvílí, ať pláče, ať si zoufá úděsný umíráček.

KŘIKAVA: Jste žebrák naděje, dobrá, čekejte, zatím co plyne záměruplný čas. Čekejte, že se obrátí ručička hodin.

IDA: Mé noci bez spánku, hodiny strachů, chviličky čekání tak dlouhé, tak obšírné.

KOLOVRAT: Žel, čas je příliš bystrý.

KŘIKAVA: Jen pro vás, jenž jste bez pohnutí.

PROFESOR: Doposud nám zbývá práce, doposud není poznána ani určena povaha novotvaru, doposud zbývá něco zkoumati. Jděte, pospěšte si. Ovšem, není to práce zvláště krvavá a zajisté nestrpí odkladu.

Lékaři odcházejí.

OTEC: Je si tak jist. Poslechněme ho, mé dítě, zná průběh a obrácení všech nemocí a mnoho příkladů uzdravení jest při něm.

IDA: Ach, tato zvídavost, maličký dílec moudrosti, tak lidská, tak nicotná.

OTEC: Ne, ne, ne! Neopakuj zoufalství zuřivcova, toť blázen. Věřím lékaři, který neváhá otevříti žíly nemocnému a neděsí se kapičky krve. Pojď, mé dítě, pojďme, maličká. Nepotrvá dlouho toto trápení a plášť a koruna zdraví ti bude vrácena. Při vodách řeky opět poplynou dni, jejichž stezky nikdo nezkazí. Vzhůru! Jasná souhvězdí vyzvánějí na vrchu nebe a v knihách lékařů nalezli oddíl uzdravení. Pojďme, maličká.

IDA: Nebylo žádné odpovědi v řečech těchto tří mužů. Spílali si a potupovali se, mluvíce méně o chorobě než ty a já, než my, kteří jsme onemocněli a kteří se děsíme jazyka smrti. Žel, je pouhý blázen tento starý lékař a nevyučil rozumu svoje pomocníky. Stěží sáhli na moji tepnu, stěží pohlédli na děsnou ruku, jež mě svírá. Kdo oddálí tuto pěst, tuto zástavu smrti, která se mne dotkla, zůstavujíc svůj lomivý a hnusný prst na mém srdci. Tohoto ukazovatele cesty nejděsnější.

Hle, zdá se mi, že jsem těhotna smrtí, zdá se mi, že mám poroditi smrtku, jež přebývá v tomto nádoru. Tak hnusném! Tak ohavném! Umru ošklivostí nad touto hlízou. Není ti odporné moje dýchání? Již zítra se zahalím do umrlčího roucha, nehrozíš se? Neblázníš z tohoto žalu? Neděsíš se té jámy, která se otevírá? Ach, kdo spořádal události v souvislost tak příliš ubohou? Skrze sny a noční vidění zavedli řád. Sovy jej nahoukaly do bláznovských uší. Žel, neumím proměňovati věcí, neumím stavěti běhu popravčího kola. Nikdo mě neodtrhne, nikdo mě nevzdálí od lože, jež čeká.

OTEC: Nestraš mě, nestraš mě, dítě. Hle, jsme doposud živi, dýcháš zhluboka a já jsem silný. Smím-li to říci, maličká, jsi právě tak prostořeká, jako jsi bývala. Proč vyhlašuješ všechno za špatné? Můj bože, což se tento kníže lékařů k tobě neobracel dosti horlivě, což se tě nevyptával, nevyšetřil tě a neřekl nakonec, že, pokud jde o srdce, jsi zdráva? Nu ovšem, Ido, proč zatemňuješ dobrou naději. Opásej se, jdi, buď odhodlána, zhurta, s odvahou! Nu jdi, čekají na tebe, neváhej. Nikdy jsi nebyla bázlivá. Sbohem.

IDA: Na cestě je více zastavení, než jsem očekávala. Půjdu, nic mi nezbývá. *Odejde.*

OTEC: Co padne, rub peníze, či hlava? Anebo opět nic? Nic se nepohne, nikdo mi nedá znamení, neodpoví mi. Potrvá hádání o smrti a mimo zlověstná proroctví nevyslechnu řečí. Budou mi opakovati, že umře. Ach, zahlaďte všechno stromoví, ať odletí ptáci, ať vichřice rozmetá starý dům, ať les a poustka hučí nad návrším, kde byla zahrada a pole. Ať mi nic nepřipomíná, ať mi nic nepřipomíná její jméno! A přece! Ne! Nikoliv! Vrátíme se domů a bude zdráva. Probůh, což tyto řinčivé a plamenné nástroje neznají prostředku k uzdravení? Nemám rozepři se smrtí a nepřicházím před lékaře na hrdelný soud. Mé děvečce je patnáct let! Eh, v tomto věku ji nemoc nezdolá.

J. BABELOVÁ: Ovšem, pane, tento dům není domem zou-

falství. Znám mnohá uzdravení, která se udála na sklonku naděje.

OTEC: Slyšel jsem, že jakýsi muž chorý od narození zároveň s ostatními byl u vás uzdraven. To byla ovšem těžší choroba než ta, kterou je stižena moje dceruška.

J. BABELOVÁ: Snad. Nemocný neopouštěl lože a vládl rukou mdle a mdleji než hastroš. Jsem jista, že se vaše slečinka opět uzdraví.

OTEC: Ach, věříte tomu dosti pevně?

J. BABELOVÁ: Zajisté.

OTEC: Neznám doposud vašeho jména.

J. BABELOVÁ: Jsem magistra Josefina Babelová.

OTEC: Děkuji vám. Zdá se mi, že tvář událostí je méně děsná, pokud se usmíváte.

J. BABELOVÁ: Snad bude později více příčin k veselosti. Náš profesor je věhlasný lékař.

OTEC: Ano, všichni o něm mluví stejným způsobem, slečno Babelová, byl bych nešťasten, kdybych byl pominul a nevyhledal právě tohoto muže, právě tento ústav.

J. BABELOVÁ: Vykonali jste dalekou cestu?

OTEC: Velmi dalekou, žel, byla to cesta do nemocnice a málem na hřbitov.

J. BABELOVÁ: Užíváte příliš ukrutných slov. Není to spravedlivé. Pusťte mimo sebe toto pijanství hoře, nekormuťte se, mějte se k naději.

OTEC: Toho jistého svědectví! Dobrá, doufám, jsem vesel. Kdybyste to vše nebyla řekla, kdybyste se neusmála, lékař ztratil by dobrou mysl a snad by minul cíl, zaostřuje svůj nástroj jen ledabyle. V hlavni drobnohledu o poznání by se uchýlil paprsek a mně by nezbývalo než zoufati.

J. BABELOVÁ: Toť příliš mnoho řečeno, lékařská práce je velmi přesná, pane.

OTEC: Tím lépe, tím lépe. Vaše tiché veselí, slečno Babelová, se velmi rychle sděluje.

J. BABELOVÁ: Nemluvte, prosím, o mně.

OTEC: Tak, nejste horlivá, slečno, nicméně doposud se usmíváte. Nu ano, jdu cestou, již jste mi ukázala.

J. BABELOVÁ: Mýlíte se.

OTEC: To není hezké popříti špetku veselosti, sotva vystřídala staré trápení. To je městský mrav, jejž si nechci osvojit.

J. BABELOVÁ: Zdá se, že nemůžete než horliti.

OTEC: Ano, ano. Nejedli jsme, ani jsme nepili, a přece! Toho rozmaru a málem veselí! Zajisté se vaši lékaři nezmýlí a moje dceruška den po dni bude odkládati znaky choroby jako poutník, jenž došed, odkládá šat. Jakže, slečno Babelová, vy se s námi nepozdravíte? Nepokynete nám? Neřeknete ani slovíčka? Jakže? Jsem snad ztřeštěný, protože nezoufám? Toť moudrost, jíž jste mě právě učila. Toť dobré svědomí na soudu.

J. BABELOVÁ: Zdá se mi, že jsme spíše na selském trhu.

OTEC: Ne, věc se podobá honbě na medvěda. Ten, kdo je odhodlán, má ze hry více. Jsem dosti silen, abych vyčkal zvěř. Oh, měj se na pozoru, malátná smrtko, kostro klátivá, sinalé dítě, utržíš rány, jež tě otevrou odvrchu k pánvi. Jde o družičku, která na svatební stůl přináší mísy. Hle, jak se usmívá. Je beze strachu a kvapí ve shodě, žertujíc s nevěstou. Eh, vari přízraky ze škaredého snu! Jsem sebou sám a již se nepohnu ze svého místa. Vy sosny zuřivých hvozdů, stůjte mi za svědky. Má výzva, slečno, a rukavice smrti! Jde o všechno a věru nevydám nic, co mám. Nepustím. Držím.

J. BABELOVÁ: Ach, tolik povyku, toť příliš.

OTEC: Málo. Hra teprv začíná. Jsme dosud nezraněni. Nikde nic, ani šrám.

J. BABELOVÁ: Mluvíte o svatbě a krvi jediným dechem.

OTEC: Nebojoval jsem. Fi, jenom chvastoun se tak vychloubá. Nicméně, Josefino, vy jste již prohrála.

J. BABELOVÁ: Jen z malé části, pane. Všechno závisí na dobrém výsledku tohoto turnaje. Kdo s koho, smrt či vy.

OTEC: Medvědí lesy, ó staré výpravy v páchnoucích kožích! Po krvavé stopě se žene smečka a letí kůň. Bij do pažení stáje, má bystrá klisno, lehce sedlaná, připnu si ostruhy. Oštěp a tesák mezi zuby.

J. BABELOVÁ: Přestaňte! Ticho! Dost! Jste pomaten svrchovaně nevhodně. Hle, vaše dcera se vrací s lékaři.

OTEC: Uzdravena!

Nemocná i lékaři se vrátili.

KOLOVRAT: Žel, nikoliv.

KŘIKAVA: Poshovte několik krátkých dnů.

IDA: Bez naděje.

OTEC: Mé zlato, lékaři, mou zemi, pralesy, vše, co se zazdá, co se ti zamane. Můj hřebčinec, mé stádo, vezmi si vše.

KŘIKAVA: Jste bohat, pane!

IDA: Méně, než by chtěl.

OTEC: Promiňte, vskutku, jsem velmi zadlužen, avšak sotva jsem chtěl říci více, než že jsem vděčný. Budu vám zavázán, budu vám sloužit. Nuže do práce, proč zakládáte ruce do boků? Spěchejte, vzhůru! Jde přece o království, jde o svět, jenž se boří.

KŘIKAVA: Chystám se k práci.

KOLOVRAT: Bez záruky.

KŘIKAVA: Váš pomocník je čas, můj čin.

PROFESOR: Práce je hotova, co chcete počíti? Vizte to zlověstné seskupení. Měl jsem pravdu, nově tvořená hmota se dotýká velikých cév, obdobný zákrok nebyl zaznamenán, ne, nechci nic míti s touto věcí. Nepodstoupím ji. Vědeckých úspěchů nedobudete hurtem, doktore Křikavo.

KŘIKAVA: Mám naději, že ji zachráním.

PROFESOR: Přiznávám, že by to byla velmi cenná zkouška, ale jde o děvčátko, och! snad nás neslyší.

KOLOVRAT: Ne, mistře.

PROFESOR: Nechte ji pokojně skonati na loži pod otevřeným oknem. Není to případ našeho vědění, ale smrti. Třináctých dveří, které zůstaly zavřeny.

J. BABELOVÁ: Vezmete na se tento úkol, když profesor váhá?

KŘIKAVA: Neztrácím víru, doufám.

OTEC: Půjdu za vámi. Půjdu za vámi. Půjdu za vámi. Slzy nic nejsou, slečno Babelová, tato chvilička pátku se obrátí ve sváteční den a maličká jízva sotva ji připomene. Vzhůru, vstávej, miláčku, vdechneš mrákotné výpary a budeš spáti, nevědouc o ničem. Na druhý den zbude jen trochu bolesti jako růže na rozloučenou, jako žlutý šátek při odchodu.

J. BABELOVÁ: Chtěla bych vám dodati ducha.

OTEC: Zůstaňte, rozptylte ji, slečno Babelová. Hle, hvozd vichří a město se otřásá lichotnou hudbou.

IDA: Tak krásná. Tak vzdálená.

OTEC: Vše teprv počíná. Budeme naslouchati městu po městě, křížem a krážem projdeme zeměmi. Ach, cítím výčitku, připomínající ruku se zdviženým prstem, vpadal jsem hrubě do tvé světnice, maje psy na řetízcích. Nevěděl jsem, že jsi již dívka.

KŘIKAVA: Váš je jenom krátký čas, třetí den je můj a počneme s prací.

PROFESOR: Radím vám k opatrnosti.

KŘIKAVA: Vím, pane, jste bez vzletu, chybí vám rozmach a při vší učenosti jste málo lékařem, jenž se rve se smrtí. Eh, skla a věčný výpočet. Třídíte příznaky, a naslouchaje srdci, o krátkou chvíli předvídáte smrt. Co s nádobkami, v nichž bují hrozné tkáně? Z holeně kostlivce jste vypěstoval růži, kterou by žádný řezbář lépe neudělal, rakovinné drůzy vám bujejí v křivuli a lidé přece mrou. Každou vteřinu padá vždy nové vojsko. Slyšíte pláče, slyšíte ten sten a táhlé kvílení, ach to není svět, ach to jsou hřbitovy, to není hudba, ale skuhrání a krákot havrana.

PROFESOR: Dost! Skončete! Jste pouhý hlupák! Jste věru dosti mlád, abyste mluvil do větru. Vyrval jsem poznání z propasti hrobu, z hloubek šachet, v nichž se škube a cuká hnusný mor, z jasného středu ráje a ze slizkých hnojišť pekel, část po části je skládám v sou-

vislost do těchto knih. Sleduje hady a opět jestřába a všechno tvorstvo a opět všechen čas sedmi dnů stvoření, došel jsem pravdy. Vše, co je živé, vše, co umírá, jsem rozřezal útek po útku až k jadérku. V paprscích mnohonásobně lomených jako blesky, v této díži zázraků a čirosti četl jsem slovo za slovem a číslo za číslem. Zmrazen a s třesením jsem viděl počínati svět. Hle, v těchto džbánech, pijáku, je malomocenství. V těchto sklenicích je zdraví. V těchto papírech jsou uložena jasná poznání, přesná, strohá, rozlišující jako míra a číslo. Hle, božské věci. Má úsečka. Můj bod.

KŘIKAVA: Kordem!

PROFESOR: Z cesty, blázne, který se dohaduješ spíše ze snů než z řady skutečností.

Tma. Křikava zaujme šermířský postoj.

KOLOVRAT: Ta pře není vaše, mistře. Doktore, Křikavo, nepustím vás k nemocné. Neprovedete nic z toho, nač se chystáte.

Kolovrat a Křikava zůstanou sami na scéně.

KŘIKAVA: Jakým způsobem mi chcete zabrániti tuto věc?

KOLOVRAT: Každým. Přemohu vás.

KŘIKAVA: Ho, ho, ho.

KOLOVRAT: Vím, že jste pyšný, jinak byste neměl ani ocele ani krutosti, již vám vytýkám.

KŘIKAVA: Souhlasím, ale dovolte mi, abych vás označil za snílka, jenž předstírá to, co nemá. Nejste neohrožený, proč vyhledáváte vádu, vádu se šermířem?

KOLOVRAT: Proč se nervete od počátku, proč mluvíte s básníkem, holomku?

KŘIKAVA: Nastojte!

KOLOVRAT: Převratný a drzý hýsku, není mi tajno, oč hrajete.

KŘIKAVA: Jste zamilován, dobrá, kryjte se, neuvykl jsem odkládati, co je třeba rychle vykonat. O krapet krve více nebo méně. Což myslíte, že nemám rovněž

oči pro dívku z lesů? Nu, kde jste, hrdino? To nikdo není a jenom stín se sápe na můj kord.

KOLOVRAT: Jazyk vás předbíhá.

Šerm. Přítmí.

KŘIKAVA: Pozor! Chraňte se! Postavení druhé.

KOLOVRAT: Ne, stokrát ne.

KŘIKAVA: To není slovo, co tu zní, to zní má zbraň. Eh, krásný osud, býti rozčtvrcen kordem, jenž svišti. Nejkrásnější znělky byly vepsány jeho hrotem až na dno oblohy a droby starých říší pod ním vyhřezly. Stará zbraň a vždycky převratná, nespokojená dravá odvaha.

Přibije Kolovratovu knihu kordem. Reflektor.

KOLOVRAT *na zemi:* Kniha, z níž se sypou slova jako sníh. Vánice smyslů, na tisíce chyb, a přece jejich sled nakonec zjeví prastarou pravdu. Co bylo čím, co naposled se vrací. Vysoké hvězdy.

KŘIKAVA: Třesky plesky. Ta díra v kožiše, to srdce rozeklané.

KOLOVRAT: Ach, věčný smutek a pochýlení hlavy. Ach, tiché ano, letmo prořeklé, jež v sobě tají tisícerý zápor. Ten hrůzný souzvuk pochyb. Věčný návrate a věčné hledání včerejších dnů. Ó, světla nad řekou, růžence rouhačů, má ukvapená čekání, zdlouhavá rozhodnutí, přemoudrá bláznovství a rozum bez smyslu. Co zaplatím, co na účet, co na dluh? Byl mi dán falešný peníz a svěřeno mi bylo poselství tak příliš záhadné, tak příliš otřelé. Slyš! Vzrušený a přerývaný šepot, sdělení, jež mi uniká, věta, podobna nástroji o deseti strunách, kterou jsem nepostihl.

KŘIKAVA: Zde jest místo srážky. Křižovatka cest a křižovatka mečů.

Pochod vojáků. Naznačen stíny a hlomozem.

Krok gardy. Voda je obrácena v krev. Pod nohou armády se třese pohoří. Starý čas ustupuje jako moře.

Poběhneš sinalou ulicí sám a sám, podoben kryse ve sklepení. Běda lítosti, střezte se úvah nad starobylou stránkou. Je veta po scestné kráse stínů a mdlobného čekání. Již jdu. Již kráčejí moje vojska. Již bude podstoupena strašná bolest a běh krví. O život. O štěstí. Jako prach nad stádem se vznese řev a bubnování. Věřím. Věřím v život, který se rodí z bolesti a z krve. Bude uzdravena. Bude žít! Má víra. Má ocel. Můj boj! Pryč, oslavy slov. Pryč, zdržovateli. Pryč, prodlevači. Zde je mé místo.

KOLOVRAT: Na rohy šíleného měsíce se vrství mlčení. Ztichneš, blázne, a ruka s nožem se ti roztřese jako střelka. Dokřičíš, zhrozíš se svého díla. Zemře v krvavých peřejích tvého bláznovství. Bude zabita.

KŘIKAVA: Mlč! Vstávej!

Světlo. Profesor, otec a obě dívky se vrátili.

OTEC: Nuže, mé dítě, jsi rozhodnuta, či zbývá nějaká pochyba?

IDA: Ne, jsem odhodlána.

KŘIKAVA: Váš lékař je rovněž připraven.

OTEC: Díky, pane. Není, co bych opakoval, jste odvážný, neplýtvejte však odvahou, zdá se, že jste příliš zaujat svým uměním.

KOLOVRAT: Hráč pro hru.

KŘIKAVA: Vyznávám, že miluji tu dívku.

OTEC: Ach, jsem zviklán ve své víře. To jest, co jsem nejméně čekal.

KOLOVRAT: Ano, ne. Dvě brány.

J. BABELOVÁ: Vahadlo naděje. Co rozhoduje? Jak hrozná volba.

OTEC: Na které straně stojí smrt? Kam ukazuje stín? Ano či ne.

IDA: Tam, kde se postavím, tam je půlnoc. Střecha komory kráčí se mnou.

OTEC: Opasek zoufalcův.

KOLOVRAT: Jednou jsem se procházel pod větvovím paprsků mezi zrcadly města a vánice hovoru zasypala

můj klobouk. Slova bez smyslu jako hvězdy ulpěly na zavřené knize. Četl jsem tehdy váš příběh. Příběh se šťastným koncem.

KŘIKAVA: Smyšlenka.

J. BABELOVÁ *která naznačovala váhu:* Ano, věřím.

IDA: Podstupme tuto zkoušku.

OTEC: Ano, ještě je hvězda v tomto vesmíru bez naděje. Ještě se nezřítila, ještě mi zbývá dosti sil. Dejte mi podkovu, abych ji zlámal, dejte mi koně k běhu o závod, dejte mi místo k boji s medvědicí. Svalím se na váš bolestiplný stůl, proklajte mě svým nožem, řežte až k srdci. Probůh, uzdravte nás! Josefino Babelová, mé dítě, Aničko, sovy ulétají, je ráno rovnodennosti.

IDA: Mám přece strach. Toto lysé město je vně lesů a naše zahrada je daleko. Vidím vás z jámy jako stíny, které se hýbají za pláštěm strašidla.

OTEC: To není nic jiného než můj bláznivý a nevhodný kabát. *Svlékne kožich.*

IDA: Tatínku, ty jsi celý špinavý a odřený. Proč jsi si nevzal nové šaty?

OTEC: Vidíte! Ach jistě, miláčku, tu věc přestojíme. Ta jízda domů! Budeš u okna trochu šít a pojednou vrazí do dveří psi, a než se kdo naděje, zrcadlo bude pouhopouhý střep.

IDA: To právě značí neštěstí.

OTEC: Probůh! Proč jsem to říkal.

IDA: Nic nevadí, nebojím se, jsem s tebou zajedno a věřím, že se vrátím. Slíbil jste mi svou pomoc, pane, velmi vděčně ji přijímám. Nashledanou za tři dny.

Scéna představuje zahradu se schodištěm (znázorněným konstrukcí). Noc.

OTEC: Řečí zmohu velmi málo, vázne mi jazyk, jsem stísněn. Vždycky aspoň trochu myslím na svoji dcerušku, moje myšlenky, Josefino, jsou černé a bílé jako kůrky chleba. Miluji vás a říkám to špatně. Nicméně, miluji vás.

J. BABELOVÁ: Jsem dcerou hodináře z malého městečka. Je nutno, abyste to věděl, je nutno, abyste uslyšel odbíjeti mnohohlasé poledne, neboť nás bývalo daleko více ke stolu než dvanáct. Neposlouchejte, až sestra po sestře se bude vyptávat, ty dívky nejsou zlé a zestárly. Zastavte se nad podobiznou, mluví se o vás, dýchněte na okno a pište písmeno po písmeni. Bude to moje jméno, rok a den.

OTEC: Nechtěl bych věc protahovat.

J. BABELOVÁ: Ach, doposud vás nemohu pojmenovati křestním jménem.

OTEC: Co vám brání?

J. BABELOVÁ: Bude mi dobře ve vašich lesích. Sbohem, staré řemeslo, mé třepetavé váhy, již jsem se rozhodla. Lék je rozsypán, předpis je zkažen, přiveďte jinou magistru, jsme na odchodu.

OTEC: Nikdy jsem nemyslil, že začnu pletky s děvčetem. Je mi čtyřicet let.

J. BABELOVÁ: Tím hůře.

OTEC: Nestěžuji si. Jsem rád. Neminul jsem se cíle ani o vlásek. Leč co s tím? Nač mluvit o víně, když réva dozrává. Nač řečnit, když pře je rozhodnuta. Pojď blíže, miláčku, je noc, pokojné stádo hvězd přechází oblohu.

J. BABELOVÁ: Hle, stará neděle se vrací. Jsem malé děvčátko po boku chůvičky, omámeny velikým zvoněním stojíme před kostelem, který se vznáší na sloupcích varhanových píšťal. Zastavme se u prodavačů zrcátek,

zatím co přistane. Mezi zástupem školáků se budou vynořovati hrdinové výprav a nesnadno je poznáme, protože se proměňují jako oblak, jako nepaměť v tuto hodinu. Snad to byla vaše tvář, kterou jsem zahlédla před deseti lety. To vy jste přicházel na sklonku bdění. Rok. Léta. Čekajíc, plnila jsem sterou povinnost jenom namátkou a dveře se otvíraly naplno.

OTEC: Čas zraje v pravou chvíli.

J. BABELOVÁ: Láska bez ujišťování. Chcete mi říci něco více, chcete mi obšírně a dlouze vypravovati, pokud potrvá tento večer?

OTEC: Ne, Josefino, ať se noc obrátí co nejrychleji v jitro, ať praští čepy času, v nichž je svět zavěšen! Čekáme na dny, na jejich bystrý sled, na střídu období, na měsíc žní, na říjnové hony. Je věru naspěch, chtěl bych vás odvésti co nejrychleji.

J. BABELOVÁ: Kvapíte a noc je bez pohnutí, měsíc se zastavil. Jen chvíli! Chviličku! Chtěla bych prodlévati s tímto štěstím, zatím co by se zrcadlil třpyt města. Ať posečkají žhnoucí pole a strmé hvězdy, chtěla bych prodloužiti zpěv, který slyším, a uchovati příběh co nejdéle. Hle, sirény, které nás rozesmutní, píšťaly, křídla noci, vlaky na cestách a v zavřených očích nevyhasínající vidění města. Doposud zřím horoucí květinu nad ulicemi, jež se kývá, označujíc cestu. Lampy, slunce noci, paprsky, jež jsem přičiňovala k ranám, lék, tak důmyslný, třpyt, tak barevný, že se mi stýská, dříve než odejdu.

OTEC: Nekvapte. *Konstrukce se ozařuje, je viděti nemocnou dívku.* Ještě mi zbývá hrozné čekání. Nepřišel jsem sám. Má dceruška, mé dítě posud stůně. Přisvědčila jste mi, Josefino, jsem šťasten. Jsem šťasten a zoufám, neboť hrozný den se blíží zároveň s vaším slibem. Smrt podobna nočnímu motýlu obletuje plamen slavnosti. Hraj, harfo a loutno, vyvyšte se nad ostatní nástroje! Duj, radosti! *Ticho.* Dejte mi aspoň znamení, ať se pohne větříček v této tichosti. *Ticho.* Nic, skála, vrch a propast. Ach, děvčátko na pokraji

záhuby, na pokraji noci! Naklání se hloub a hlouběji, nízko k děrám a kotlům, k ledovcům ponorných řek, jež syčí, jež kvílí, jež se neozývají. Ruce a vlasy jí visí podél nachýlené stěny. Ustrňte se, temnoty, ustrňte se, drakové povětří. Zmítá a kymácí se jako číše na pokraji stolu. Mé dítě, mé pacholátko! Je pryč, je ztracena tvoje líbezná hra, tvoje lichotky, tvoje přisluhování a trpělivost. Místo pod oknem je prázdné, řeč bez smyslu, příhody bez ukončení.

Jeviště je opět temné.

J. BABELOVÁ: Jste velmi rozrušen, dopřejte si klid. To nejsou zvuky hrůzy, to hřmí vozy pouličních drah, jež právě dojíždějí.

OTEC: Jsem v koncích, Josefino. Ještě před chvílí jsem mluvil o svatbě, smál jsem se a volal ze všech sil, teď mi nic nezbývá.

J. BABELOVÁ: Ida se chystá podstoupiti bolest, nikoli smrt. Je krásná, je jí patnáct let, politujme ji a nesvolávejte hrůzy. Co se událo? Vždyť sotva minula půlhodina, co jste ji viděl. Usnula a spí. Je klidná, čeká, vaše hněvivé zoufalství by ji zděsilo. Můj bože, rozlišujte ve věcech bolesti. Váš žal je vichřice, jež duje knihovnou a zmítá listy otevřených svazků. Mějte míru ve svém přemlouvání. Plačte, pane, cožpak to není útěcha, že kdekdo s vámi naříká?

OTEC: Snad, Josefino.

J. BABELOVÁ: Nuže.

OTEC: Nezoufám, avšak toto čekání je příliš tvrdý chléb.

J. BABELOVÁ: Čekáte na východ.

OTEC: Hodiny, belhavé stádo.

J. BABELOVÁ: Žel, kvapí rychleji, než bych si přála.

OTEC: Čekám, lidé odcházejí, město pustne a pod stonásobnými měsíci ozvěna opakuje otázku. Trvá soumrak, neslyším než tepot srdce. Miluji a zříkám se lásky. Jděte, Josefino, zachraňte se z tohoto povyku zasmušilého poživače radosti, pospíchejte z dosahu

pěsti, z níž sotva vypadl nůž. Místo volání jen bezzubý hles, místo úchvatu hledání ruky, abys nakonec zlámal vějíře, jež ti kynou a za nimiž se skrývá tvář. Řeč, která tají osudy podzimů tak náhle jako rysí stezka, řeč, která nekončí smírem. Střežím se býti hlučný a mate mě přibývající tma před svítáním. Poprašek smrti ulpěl mi na kabátě a ve vlasech, divokost zvířat, okrouhlé oko ptáků mě rozběsňovaly jako měsíc a hudba černochů. Budu strašiti voláním a hlasem křivého rohu, byť bych i mlčel. Budu houkati, chodě po nocích, a zastavím se pod oknem tohoto města, abych řval svoje nářky. Pláč, nepodobný padání lístků veliké růže, jež počítáte. Naneshledanou! Miluji vás a zuřím. Miluji vás a stenám strachy pro pachole, jež mi berou, na něž sahá smrt a poznamenává je křížem. Vynesu svoji mrtvou z města, ostré barvy nároží budou hořekovati svými jedy a před průvodem žebráci se pohnou z nohy na nohu. Půjdu, zůstaňte, vyhněte se hrůzám medvědí svatby. Pah, blbé město s hospitály, jež nejsou nic než márnice! Fi, hrůzný úradek školácké moudrosti, jež robí jedovatý vítr a zhoubné náboje, bezbranné ponorky a bez jistot. *Tanec potapěčův.* V hlubinách moře, na tisíc metrů pod hladinou leží člun. Truchlivá veslice bez vesel, plachetka bez větru, vrak mechanické vědy. Obludný potapěč ji zvolna obchází a cloumá potrubím, jež se zauzlilo. Meduzy v pohybu a ryby na útěku, zatím co z vnitra lodi sedmkrát se ozve klepání. Vlna jde za vlnou tak jako vteřiny a všichni utonou, nikdo se nezachrání.

To není potapěč, to jsem já, kdo obchází ten vrak, to není plavčík, ten, kdo umírá. Má dceruška se vyučila zámečníkem a včera poprvé snad vyplula. Má modré šaty s bílým límečkem, má malý kapesník v náprsní kapse, smála se odcházejíc a nyní bez dechu přikládá ucho na stěnu lodice. Moře se kývá, tíže hlubiny mi brání učiniti krok, místo síly smrt, místo hlasu malátné ťukání vždy tišší a tišší. Ido!

Ustupte, strašidla, prchněte, vidění tak hrozná. *Potapěč odejde.*

Hle, město září, ne, to světélkuje hlubina. To není výheň pecí, ne, šílený a posměvačný měsíc jde nad ledovým polem. Běda, je veta po lodi. Fram praští ve spárech, kýl se otvírá a bílý medvěd si hraje s glóbem, jenž spadl s knihovny kapitánovy. *Konstrukce září. Hra s medvědem.* Hle, kuchtík z lodi Fram, hle, moje dceruška uprostřed pustiny tváří v tvář medvědu! Hle, moje dítě, nad nímž stojí smrt! Jsem beze zbraně, bez pušky a bez tesáku. Můj kuchtíku, mé dítě, dceruško. *Srazí medvěda, konstrukce se zatemní.* Nesvedu nic, žel, smrt je nepostižitelná, nikde nic, jsem sám. *Vrátí se k J. Babelové.*

J. BABELOVÁ: Jak se daří Idě?

OTEC: Spí ve své světnici.

J. BABELOVÁ: Jste tedy uklidněn.

OTEC: Ne, Josefino, chci něco vykonat.

J. BABELOVÁ: Toto úsilí je snad truchlivější než sama choroba.

OTEC: Slýchal jsem, že jedna z nemocí se léčí způsobem nikoliv podivným. Kdesi v Německu otevřel lékař žíly zdravému člověku a zachytil krev do své nádoby. Dříve než vychladla, vpravil ji opět do žil nemocného a stařeček, či kdo to byl, se rychle pozdravoval, a dřív než minul měsíc, nebylo ani stopy po jeho slabosti. Ach, chtěl bych, abyste zkusili ten způsob léčení. Jsem hotov krvácet až do mdloby. Ten zákrok je tak nasnadě, tak srozumitelný. Slýchal jsem, že lze vytnouti široké pásy kůže, kosti, ba i paži že lze přenášet z člověka na člověka, nuže, Josefino, jste trochu lékařem, lze na to spoléhat, zdařila by se věc? Je to tak snadné dávat ze svého těla zdraví dítěti, je to tak uvěřitelné. Trocha bolesti a krve připomíná čin, jejž dlužno vykonat.

J. BABELOVÁ: Nemyslete na to, v té věci nelze vykonati nic.

OTEC: Proč?

J. BABELOVÁ: Není podmínek.

OTEC: Snad přece.

J. BABELOVÁ: Nikoliv, toť zřejmé každému, kdo jenom trochu zná povahu sarkomu. Léčba krví je zcela výhradná při chorobě naprosto odlišné.

OTEC: Žel, jsem odsouzen čekat jako žena.

J. BABELOVÁ: Řekl jste, že mě milujete, a vzápětí jste proklel vše a všechno zatratil, jako bychom měli podíl na příčinách vašeho zármutku, jako bychom neplakali s vámi a nesnažili se ze všech sil o dobrý konec nemoci.

OTEC: Špatně rozumím. Špatně rozeznávám.

J. BABELOVÁ: Jste oslepen svým žalem a jenom mimoděk mluvíte o věci, jež nesouvisí s vaší dceruškou.

OTEC: Promiňte, vpadl jsem s vyznáním hlučným jako chasníci. Jsem skromnější, vedu si tiše, jsem táta, který pláče. Jděte, slečno Babelová, jsem překonán, nemohu nic počíti, ani jedinou ze svých jízd, ani jedinou ze svých prací. Má síla je marná, není k ničemu, neochrání maličkou. Není nepřítele, jen stín a nezranitelná příšera. Koně zchromli, lesy zřídly a moje síla hryže udidla strašnějšího jezdce, jezdce bez hlavy.

J. BABELOVÁ: Vrátíte se, vrátíte se a budete opakovati vše, co jste mluvil na počátku. Tak náhle, tak, jak jsem očekávala po pět let. Mohla jsem odříkávati s vámi slovo za slovem. Bylo mi známo a bude se vraceti vždy znovu. Ještě se shledáme, ještě přijdete domluviti tento rozhovor. Budu čekati, rozvažujíc každé vaše slovo. Budu počítati den po dni, měsíc po měsíci, budu počítati okvětí kopretin a kroky na dlaždicích se strachem, aby nevyšel sudý počet. Nashledanou, neděle z dětství, neděle před chrámem trvá a nebude jí konce, každá tvář mi bude připomínati podobu, kterou jsem zhlédla, každá cesta váš návrat, každé otevření dveří váš příchod. Nashledanou. Kéž se váš žal promění, kéž vás nazítří očekávají dobré zprávy, kéž se vám vrátí vaše dceruška. *Odejde.*

OTEC: Slečno Babelová! *Kloní se obřadně.*

KŘIKAVA *vchází:* Jsem zmíry rád, že jsem vás stihl. Nemocná vstala.

OTEC: Teď, uprostřed noci?

KŘIKAVA: Chce se projíti zahradou, nebraňte jí v tom.

OTEC: Rozhodujete sám, doktore Křikavo, nevím, co je dovoleno a co je zakázáno.

KŘIKAVA: Myslím, že příliš těžce nesete svoje čekání.

OTEC: Odsuzuje mě k stáří.

KŘIKAVA: Eh, vždyť zbývá několik hodin.

OTEC: Kéž se již skončí.

KŘIKAVA: Ustaňte.

OTEC: Utěšiteli.

KŘIKAVA: O něco více, pane, slibuji, že bude zdráva.

OTEC: Snad. Možná. Nevěřím.

KŘIKAVA: A přece se to stane.

OTEC: Potrhlé ujišťování.

KŘIKAVA: Jakže?

OTEC: Jste příliš prudký.

KŘIKAVA: Měl byste lépe skrývati svůj strach.

OTEC: Strach. Vskutku, řekl jste to pravé.

KŘIKAVA: Doslova.

OTEC: Nenamítám nic. Jsem zděšen. Zajíkám se strachy. Medvědobijec, lovec z pohoří, divoký jezdec, jenž se bojí. Popatřte, vizte moje úzkosti. Můj strach by pohnul lopatou větrného mlýna, rozkýval by sosny, cukl by měsícem. Jsem blízek pláči, jsem dvakrát poražen.

KŘIKAVA: Ne, ne.

OTEC: Mlčte, prosím. Odhodlal jste se k práci, při níž vám nemohu pomoci ani v nejmenším. Nejsem k ničemu, než abych čekal, abych bděl a dával pilný pozor. Buďte opatrný, doktore Křikavo, prosím vás jako poslední, komu bylo dáno takto trpěti. Vaši přátelé mi naznačovali, že jste lehkomyslný a že vám pramálo sejde na pláči pozůstalého. Probůh, pane, mějte milosrdenství, střezte se uzlin, o nichž mluvil starý lékař, sledujte hranici opatrně jako lasička, střezte se krve, ať se neporuší, ať se neporuší stěna veliké cévy, jež tepe, jež se hýbe jako křídlo bource.

KŘIKAVA: Zdá se mi, že vyhrožujete.

OTEC: Slibuji. Zavazuji se.

KŘIKAVA: Kdyby šlo o hru, při honbě či při utkání zblízka, nerozpakoval bych se vsaditi na vás 100 proti 1.

OTEC: Žvast.

KŘIKAVA: Nuže, řekněte mi, jakou zástavu mám poskytnouti?

OTEC: Sebe.

KŘIKAVA: Souhlasím, bez rozmyšlení.

OTEC: Všechno, co jsem řekl, všechno, co vykonám, je mimo soud. Ó třeštění, ó bubny válek, hoře z rozumu, šílená města, líté pralesy, všechna skutečnost se ztrácí jako loňský sníh. Všechno mizí před slzavou tváří děvčátka. Kde jsi, kudy chodíš? Kráčí, sestupuje, *hra na konstrukci* klesá níž a níž, leze po kolenou k místu popravy. Ó strachy bitev, děsná zalkání a hrůzy lásky, děsní otcové, kteří v bezmocnosti hryžete si pěst jako liška v železech svůj hnát.

KŘIKAVA *spatří dívku a vrhne se k ní:* Probůh! Slečno Ido Ratajová! Slečinko!

OTEC: Nedýchá!

KŘIKAVA: Nikoliv, omdlela.

OTEC: Žije!

KŘIKAVA: Promluvte!

IDA: Šla jsem zahradou a náhle na schodišti jsem omdlela a nemohla z místa. Ach, je mi mnohem lépe. Děkuji, mohu vstát.

OTEC: Ne, zůstaň, odpočiň si.

IDA: Bojím se, že jsem tě opět polekala.

OTEC: Proč bych se bál, miláčku, právě nyní, kdy z celé nemoci nezbývá než několik hodin.

IDA: Několik hodin?

KŘIKAVA: Ovšem, slečno.

OTEC: Zůstaň se mnou, je vlahý večer, vlahá noc. Nač myslíš, dítě? Doktore Křikavo!

KŘIKAVA: Prosím.

OTEC: Mluvte za nás.

KŘIKAVA: Co říci?

OTEC: Cokoliv, vypravujte veselou příhodu, tu nejšelmovštější a třeba smyšlenou.

KŘIKAVA: Snad byste nechtěl, abych vymýšlel rozmarné povídky?

OTEC: Eh, proč ne? Do kterési školy chodila slečinka, která neuměla zhola nic. Místo knihy měla zrcátko a v krabičce nosila pudrovadlo jako kalamář.

KŘIKAVA: To není příliš veselé.

IDA: Nuže, jsi v koncích?

OTEC: Nezbývá mi, než znovu přemýšlet. Eh, noc strávíme v dobré naději, není třeba, doktore, jíti spat?

IDA: Byla jsem celý den na lůžku.

KŘIKAVA: Ne, nikterak, je času nazbyt.

IDA: Krásná noc.

KŘIKAVA: Pozítří se opět shledáte se svými hvězdami.

IDA: Jistě.

OTEC: Taková noc je vhodna k výpravám, k pochodu a na daleké plavby.

KŘIKAVA: V takové noci letěl nad mořem maličký stroj, jenž nesl člověka *žárovka opíše pomalu oblouk.* Přehrozný okeán stál jako kamení, zrcadle hvězdy a malé světélko, jež z česna Panamy tak jako dětský míč zalétá do Paříže. V propastech se zmítaly hlubinné ryby a tah plískavic sledoval plavbu. Dráty antén letěla hlášení, Evropa vydychla. Je doma dětský hráč, je doma blázinek, jemuž jsme zbraňovali. Je doma, spí.

IDA: Trochu to připomíná rouhání.

KŘIKAVA: Nebylo líbeznější hvězdy. Již nikoho nezděsí křižovatky bouří a obloha je přepásána v půli. Věru není nic, co nelze překonat. Od země k výšinám, od pevniny na pevninu v praskromném letadle, které se podobá lastuře, jíž anděl přeléval moře.

IDA: Podobáte se dobyvateli.

OTEC: Líbíte se mi.

IDA: A přece se zdá, že povzbuzování není úměrné podniku. Což považujete svoji práci za tak nebezpečnou?

OTEC: Ani zdaleka.

IDA: Ach. Nuže?

OTEC: Bojím se, že se vrací bolest a mdloba.

KŘIKAVA: Ne, není důvodu. Proč? Slečně se daří dobře.

OTEC: Přece však neužíváme dobře času. Ida by měla dávno spat. Je pozdě, pojďme, maličká.

KŘIKAVA: Chtěl jsem ji zdržet, chtěl jsem naznačit, že ji miluji, což jste mi nerozuměl?

OTEC: Ne. Dobrou noc. Vystupme po schodišti.

KŘIKAVA: Není třeba, abyste slečnu provázel, zavolám ošetřovatele. Hej, jste tam, otevřte dveře, slečna se vrací domů.

IDA *sama na schodech:* Není naděje, která by nebyla vystřídána hrůzou. Má bolest, mé noční lampy, má šílená světla opět se zaněcují. Ach, není nic, co by mi pomohlo, nikdo neunese úděl tak hrozný. Jděte co nejrychleji a co nejdále, abyste neuslyšeli moje úpění. Stěží zdržuji výkřik, stěží zatajuji volání po smrti. Je marno vše, otcova láska a pyšné práce lékařovy. Již se nevrátím, je veta po všem. Ó bláhové a krásné důvěřování; vše uplývá, vše hyne jako ubývající měsíc a moje příběhy sotva započaté se končí. Chci spat. Přijď, odpočinutí, přijď, smrti, přijď, tichosti. Tvá rybí a hrozná podoba stává při mně, dosud nevymizel důlek na polštáři, o který jsi se opřela, hledajíc moje hrdlo. Miř lépe, smrti.

KOLOVRAT *vejde:* Kdo volá?

IDA: Smrt.

KOLOVRAT: Nevolejte tu psici, je zde, odpovídá.

SMRT: Ne, ne, ne.

KOLOVRAT: Nevolejte, je blízká.

IDA: Nevidím nic.

KOLOVRAT: Stojí tři kroky před vámi.

IDA: Děsím se jí.

SMRT: Ne, ne, ne.

KOLOVRAT: Vyučte mě ustanovením, vyučte mě právům bolesti. Pah, co prospěje, co přidá tato nauka žalu. Horlím a zvadnu. Jsou čtyři otázky a holá odpověď.

SMRT: Ne, ne, ne.

KOLOVRAT: Žít, žít, žít. Kráčíte, ukazujete prsty, hýbete se jako anděl, který pívá zprostředku vrchoviště, dosud přebýváme v domech, dosud dýšeme. Dále, dále, přestupníku, příliš jsi miloval a příliš jsi zchudl, nemáš nic než tuto noc, tuto hodinu.

SMRT: Ne, ne, ne.

IDA: Doktore Křikavo!

KOLOVRAT: Dejte mi ruku.

IDA: Jsem sklíčena.

KOLOVRAT: Váš otec pospíchal a strhl se zdi všechnu starou zbraň. Je pozdě mluviti o tom, že vyjdeme.

IDA: Nepustil by mě.

KOLOVRAT: Snad se udá zázrak, ne, nevěřím, a přece si jej přeji. Oslavím lékaře, jenž to způsobí, a budu vykřikovat jeho jméno po městech.

IDA: Věnujete mi tolik zájmu, pane.

KOLOVRAT: Myslím, že vás velice miluji.

IDA: Proč to říkáte?

SMRT: Ne, ne, ne.

KOLOVRAT: Je patrna v bráně, již vchází, zlatohlav jako morový šátek na ústech. Nic nebylo, nic není než tato chvíle. Promluvte, rozpovídejte se za němou.

IDA: Ach.

SMRT: Ne, ne, ne.

KOLOVRAT: Slyšíte, propast skřípí.

IDA: Je čas, abych se vyzpovídala.

KOLOVRAT: Miloval jsem vás.

IDA: Je příliš pozdě, nerozumím vám.

KOLOVRAT: Strašné měsíce kanou z roztržené šňůry a toto tiché město je netečná vdova, jíž se nezasteskne. Klečíte na temném místě jako ti, kdo zemřeli, ó oblouk ruky, palmoví dlaně! Plačte! Neohlédaje se, prostředkem ulice kráčí potěšitel, vně a uvnitř domu je smrt. Nebe zčernalo jako pec a jako ohniště, odcházíte, budu se belhati za vámi, nezbývá než ubohá stopa, otisky v písku, který šelestí, sypaje se na staré místo jako čas. Následujme smrt. Skončeme. Plačte, kteří jste nás znali.

IDA: Je pátého května.

KOLOVRAT: Soudný den.

IDA: Smrt.

KOLOVRAT: Ne, ne! Ještě nekrákej, ještě stůj bez hnutí! Poplyne líbezná hodina, milostné léto. Ještě se vznášejí ptáci, ještě sněží má slova. Rozhovor milenců, podřečí měst a dlouhá vypravování v úvodí řeky. Slyšte zvony jazyka, naslouchejte příhodám lásky. Dvě jména, dvě naše jména v šachtě nepaměti.

IDA: Jste zdráv!

KOLOVRAT: Miluji vás příliš.

IDA: Ach.

KOLOVRAT: Byl jsem poražen a nezabránil jsem, aby konec nepřišel s kvapem lékaře. Je zde, ale zbývají dni delší než časy geneze, zbývají chvíle bez konce, nevyřknutá slova a vposled tiché způsoby smrti. Prchněte z těchto jatek, prchněte z těchto hrůz. Můj kabát. Můj klobouk.

IDA: Nemohu, jsem příliš slabá, je pozdě.

KOLOVRAT: Opřete se, vstaňte, pospíchejme!

HLAS: Ido, mé dítě! Ido!

HLAS: Co se stalo?

HLAS: Proč není ve své světnici? Kde je?

HLAS: Dosud se nevrátila, pane.

OTEC *vběhnuv:* Hola, hola! dceruško!

KOLOVRAT: Je zde.

OTEC: Jakže, co zamýšlíte?

KOLOVRAT: Chtěl jsem, aby odešla, chtěl jsem ji odvléci z této nemocnice.

OTEC: Zmetku!

IDA: Doktor Kolovrat mi nepřeje nic zlého.

OTEC: Kliďte se po svých, jděte, zoufalče. Zapomněla jsi na svůj slib, na svoje rozhodnutí. Hle, tento lékař je sláb a není, čemu by věřil. Čeká a mluví jako blázen, jako ten, kdo je usmířen se smrtí. Ať jde vstříc obludnému osudu, otevřte mu dveře, vyštvěte jej. Ticho! Neodpovídej mu, dceruško, nemůžeme se zříci ani špetky naděje, ani nejmenší částečky, jež by nám

zbyla, kdyby vše bylo prohráno. Zůstaň. Setrvej.

IDA: Ano, nemohu jinak, sbohem, doktore.

KOLOVRAT: Jsem doma, čekám.

OTEC: Zůstanu s tebou, nehnu se ani na krok.

IDA: Mám strach.

OTEC: Věřím, věřím jako prosťáček, jako ten, kdo očekává zázrak. Avšak pojďme, je čas. Svítá.

Svítá, když otec a nemocná dívka odešli, vcházejí řezníci a pekaři. Je viděti branku nad schodištěm. Pekaři si vedou ospale, řezníci výbojně.

ŘEZNÍCI: Pekaři, pekaři, vy kluci ubílení, co si vedete tak obřadně? Namoutě! ty jsi se poved! Člověk by myslil, že je to jakési kníže. Je bílý, je snivý, je malátný.

PEKAŘ: To je pravda, spal bych.

ŘEZNÍK: A přitom bys předl.

ŘEZNÍK: Víš, tito scíplí mouřenínové z díží jsou velmi vytrvalí, pokud jde o staré zvyky, viděl jsem je spáti na hřištích, v tančírnách a všude, kde se křičí.

ŘEZNÍK: Jářku, už tluče špačky. Ho, ho! Mikulášku, městský patrone, caltičko, cukrouši. *Do ucha.* Hoří! Hoří! *Zmatek.*

PEKAŘ: Ty chlapíku s vocilkou, ty nožičko, ty lísko. Poslouchejte, mládenci, jak ho usadím. Víte, kdo se zpustle a utrhačně chová v pokračovacích školách? Zapichovači! Nu ano, už je to tak! Tu to máme! Zapichovači! Zapichovači!

ŘEZNÍK: Ha ha ha, to je výplata, to je hrůza.

ŘEZNÍK: Na mou duši, to jsem se nenadál, že nás takhle zpraží!

ŘEZNÍK: Eh, kdyby raději otevřeli vrata. Co ti lidé dělají, vždyť je málem poledne.

PEKAŘ: Vpřed! K večeru! K neděli! K svátkům!

PEKAŘ: Zaplať pánbůh, že je nám dovoleno chviličku čekat.

ŘEZNÍK: Cože? Neotevrou? Že ne? Chcete se, kluci, vsadit? A to by v tom byl ďas! *Přelézá.*

PEKAŘ: Pozor! Sletíš! Kakraholti, proč nepočkáte.
ŘEZNÍK: A tu máš! A tu máš! Holečku, jen to vzít od podlahy, jen se do toho opřít. Hej rup! Hej rup!
ŘEZNÍK: Hrome!
PEKAŘ: Už je to tady, nu vida! Tomu se říká tahat čerta za ocas.
ŘEZNÍK *roztrhl si ruku:* Eh, to nic není.
ŘEZNÍK *pískne:* Zdá se mi, že se nehet bude poroučet.
PEKAŘ: To bolí.
ŘEZNÍK: Ani zdání.
PEKAŘ: Člověče, to neříkej. Taková věc je horší než spálenina. Taková zuřinka! Takový čepec! Jé!
ŘEZNÍK: Co je to za povyk, co s tím, kamaráde?
OŠETŘOVATEL: Dobré jitro, čekáte dlouho, pánové?
PEKAŘ: Teď jsme přišli.
OŠETŘOVATEL: Nu právě včas. Ale prosím vás, proč jste tak křičeli? Právě pod okny nemocných.
ŘEZNÍK: Panečku, jestli jsme vzbudili tu krásnou slečinku!
OŠETŘOVATEL: Dnes bude operována.
ŘEZNÍK *bije se zkrvavenou rukou do prsou:* Tak přece! To je holka!
PEKAŘ: Co dál, jak to dopadne?
ŘEZNÍK: Bude zdráva! Bude se vdávat! Jářku, to je děvče! To je slečna!
PEKAŘ: Ježíšmaria, kdo tu operaci dokáže?
ŘEZNÍK: To se ví! Kdo jiný? Křikava! To je mládenec! Ten na to jde! Ten se nebojí.
OŠETŘOVATELKA: Ale, pane, vždyť máte krvavou ruku! Co jste dělal?
ŘEZNÍK: Hlouposti, to nic není.
OŠETŘOVATELKA: Jakže, taková tržná rána?
ŘEZNÍK: Jemine, rána! Tohle je rána.
OŠETŘOVATELKA: Dejte si to ošetřit v nemocnici.
ŘEZNÍK: Křikava by se na to ani nepodíval. Von by mě s tímhle vyhodil.
OŠETŘOVATELKA: Víte co, zaváži vám to sama.
ŘEZNÍK: A to ano, slečinko, to budu rád.

OŠETŘOVATELKA *obvazujíc:* Kdyby se to přihodilo vám, sůvičko, co byste dělal?
ŘEZNÍK: Hotovo! Děkuji! *Zatočí slečinkou a odběhne.*
OŠETŘOVATELKA: Co to děláte?

Pekař jí posílá polibek.

PEKAŘ: Mám vás rád.
OŠETŘOVATELKA: Jděte, vy spáči, jděte!
PEKAŘ: Kam mám přijít?
OŠETŘOVATELKA: Čekají na vás ve spíži.
PEKAŘ: Co na tom sejde. *Klekne.* Co na tom sejde.
OŠETŘOVATELKA: Pusťte mou ruku.
PEKAŘ: Nuže kdy? O páté na tomto místě.
OŠETŘOVATELKA: Snad. *Odchází, ohlížejíc se na něho.*
PEKAŘ: Nashledanou. *Běží za ní.*
MUŽ *ještě za scénou:* Hola, hola! Mladý pane, je brána otevřena? Ano. Dobrá, dobrá! Pospíchej, rychle, rychle, miláčku, ať jsme již uvnitř.
ŽENA *s prázdným kočárkem:* Ale snad se dočkáš, můj bože, není nakvap. To je krásná stavba.
MUŽ: Vždyť se zde rodí děti! Kluci!
ŽENA: Víš, holčička není o nic horší!
MUŽ *šeptá ženě do ucha, oba se smějí.*
ŽENA: A kdyby už byl radši na světě.
MUŽ: Jen se neboj. Prosím tě. V této pevnosti jistot, v této krásné nemocnici se nikomu nic nemůže přihodit. Jsme uvnitř a já jsem klidný.

Přednášková síň; je viděti hřbety posledních a nejvyšších lavic. Nad nimi filmovací aparát. Vpravo prostranství s lehkou konstrukcí stěny, v níž jsou proraženy dveře. Roentgenův aparát obrácený skleněnou deskou ku hledišti.

STUDENT: Proč se ti líbí právě moje místo? Proč se neposadíš o krok dál?

JINÝ STUDENT: Nu ovšem, ty bys nejraději lidem rozkazoval s mečem v ruce. Zkrátka, zařídil jsem se. Dosti, nehnu se!

JINÝ STUDENT: Ne, tihle chlapi z obvaziště! Jděte mi k šípku. Těch hádek a věčné tahanice.

JINÝ STUDENT: Věřte mi, pane, že je mi z toho nanic. A ty větroplachy to baví!

TŘETÍ STUDENT: Fi, v jejich hře není záblesku myšlenky.

PRVNÍ STUDENT: Co, moje hra že je bez ducha? Chceš to opakovat?

DRUHÝ STUDENT: Je to příliš známé.

ČTVRTÝ STUDENT: Toto místo nelze považovat za výhodné, vždyť odtud není nic vidět! Nezhlédnu ani Křikavovu trepku. Nu, tohle je krásné, to se povedlo. Hněte pánvičkou, odneste svůj hrudní koš o kousek dál. Nu tak, zevlouni.

DRUHÝ STUDENT: Kdybych neměl vědeckého zájmu, věřte mi, že bych nečekal a že bych nechtěl ani slyšet o těchto hrozných operacích.

TŘETÍ STUDENT: Jsem s vámi zajedno, nedávno jsem přihlížel k práci doktora Křikavy, toť hrůza, toho hluku, té krve!

PRVNÍ STUDENT: Jemine! Co bys chtěl, cherube, ten člověk, co ho operovali, se přitom řehtal a kouřil o sto šest. Křikava se trochu rozehnal a bylo to hotovo. Věru, to bychom daleko přišli s vaším bolestínstvím.

DRUHÝ STUDENT: Do nebíčka.

TŘETÍ STUDENT: Jsem vám zavázán za kratochvíli.

DRUHÝ STUDENT: Nechte na hlavě, nechte na hlavě, sednout.

ČTVRTÝ STUDENT: Věru, jsem zvědav, jak se dnes zhostí svého úkolu, probůh, ta sláva! Víte, že by byl jistě profesorem.

DRUHÝ STUDENT: To by to chytil! Kdejaký šnupka napíše 4000 stran o uchýlení nosu vpravo či vlevo a bude rovněž profesorem. To je toho. Fi, s vaším jmenováním.

TŘETÍ STUDENT: Promiňte, bude snad nutno vymyslit nové hodnosti pro vaši školu.

DRUHÝ STUDENT: Hodnosti! Hodnosti! Kdybych ti tak mohl na kobylku.

JINÝ STUDENT *přijíždí na zádech opět jiného studenta:* Dobré jitro, ať žije časné vstávání! To je osel Hippokratův, původní ochlupení. Nesežehnuté kopyto.

TŘETÍ STUDENT: S nánosem novověké vzdělanosti.

PÁTÝ STUDENT: Zticha! Zticha! Předvedeme vám stařičkého profesora. Stůl, mikroskop!

Studenti se sehnou, a seskupivše se hlavami k sobě, pořídí stůl, tubus mikroskopu představuje několik cylindrů, z nichž menší lze vysunouti z většího.

Hotovo. To jsou má sklíčka, moje potěšeníčko, s tím je vidět každému na pupíček. Ježíšmaria, vy chřipková posado, vždyť jste plný zvířátek.

STUDENT: Udělej Kolovrata.

PÁTÝ STUDENT: Dobrá, tu ho máte. Z těch kněh mám pech.

STUDENTI: Křikavu! Křikavu!

PÁTÝ STUDENT: Kdo se propůjčí, abych ho rozpáral? Jen na půl vteřiny, hned je to hotovo, po vojensku.

ČTVRTÝ STUDENT: Nemyslím, že by to byla psina.

PÁTÝ STUDENT: Můžeš si vybrat, je-li kočičina lepší.

TŘETÍ STUDENT: Takhle, pánové, on přeci dopadá na levici, to je nutno vyznačit.

STUDENT: Nech toho, nech toho, ty hřbítku z knihy.
STUDENT: Jářku, pánové, vy mě opravdu dožíráte.
STUDENT: Odpusťte, vždyť jste nevázaný, to není hřbet, to není kapitálek.
OŠETŘOVATEL *vchází:* Trochu místa, prosím. Starý pán přijde co nevidět.
STUDENT: Tak jen s rozvahou, jen se neukvapte.
OŠETŘOVATEL: Co jste si to vzali do hlavy s tím vaším doktorem, on to projede.
STUDENTI: Hoho! Co vás to napadá! Ani zdání, kdepak! Ne, ne, ne, ani zdaleka.
OŠETŘOVATEL: Starý říká, že ano!
STUDENTI: Profesor Krutihlav. Vočičko. Prosím vás, co může vědět, někdo mu dýchne na sklo a je voddělanej, na nic se nezmůže.
OŠETŘOVATEL: A Kolovrat to říká také, on je z toho celý pryč.
STUDENT: A to známe.
OŠETŘOVATEL: Víte, ono se říká, že si tu slečinku oba hrozně zamilovali.
STUDENT: To se divím, tomu nevěřím. Křikava, panečku, to by musela být nějaká slečna!
OŠETŘOVATEL: A to ovšem je. To byste měl vidět.
STUDENT: Já ji znám, je krásná.
STUDENT: Málo, málo, přátelé, je neobyčejně krásná.
STUDENT: Je neobyčejně nemocná, umírá.
STUDENT: Jděte, jděte ji oplakat svými kapkami, naštěstí jsme zde my a náš Křikava. Naštěstí se lékařství nekončí znalostmi léků a předpisem náprstníku. Za hodinu to uvidíte.
STUDENT: Vy chvastouni, vy vychloubači. Vy šidlo v pytli, které se neutají. Vám je to stejné, kam řežete, jen když se podobáte velikému chirurgovi, vy Napoleone hřbitovů, vy šavličko.
OŠETŘOVATEL *poklízí:* Pánové, trochu místa, z cesty, prosím. Můj bože, snad byste se nervali již na klinikách. Pst! to je vyhrazeno profesorům, vy si vyměníte názory až v praxi. Pah, bezplatní elévové! Vám je

to přece jedno, vy neuvidíte ani troníčku, nuže, jaképak stavovské otázky, jakápak vědecká stanoviska. Dejte si pokoj, ten medvědář není chudák, aby vám něco dal, kdepak! To není, jak se říká, ježek, pánové, to je velmož! Tak se v tom v míru shodněte.

STUDENT: Vy si to zjednodušujete.

OŠETŘOVATEL: Ne, to bylo odjakživa. Nemocní, kteří platí, nemocní, kteří nic nemají, a nemocní, kteří ani nezpozorují, že jste na světě. Můj bože, nejlepší je pěkný karbunkulus u stavu řeznického, nebo u hostinských, nebo u trhovců.

STUDENT: Tabák, co?

STUDENT: A láhev.

STUDENT: S vaší pomocí a proti zákazu. Vidíte přísné předpisy klinické správy.

OŠETŘOVATEL: Ho, ho, počkejte, pánové, uděláme sterilní ovzduší a lapíme tamhletu mouchu. Kampak masařka na operaci, to je ovšem trochu mnoho, to se nemá tak přehánět.

STUDENT: Dobrá, nehoňte ji.

OŠETŘOVATEL: Už ji mám, tady je ten škůdce, mezi palcem a ukazovákem. *Pouští ji oknem.* Všechno je v pořádku, letí vzhůru. A nyní, pánové, si vemte vařiče a přihlížejte, jak to Křikava dělá.

STUDENT: Ticho! Jdou. Na svá místa!

Studenti usednou do lavic.

OTEC: Jaká můra! Jaké čekání! Uslyším písek, jenž se přesypává ve vnitru země. Z nejzazší hloubi uslyším sykot plamenů. Zdraví. Smrt. Vrátíš se, dceruško, či zemřeš v tomto krutém a nepomyslitelném převratu, vstaneš z těchto ran, z této krve, jež tě zalévá. Navrať se, navrať, přítelkyně, navrať se, děťátko. Je bezpočet dívek, je bezpočet vojsk, rozptylte je, hromové nebes, hořte, blesky, vějte, větrové nákazy, burácej, smrti. Zkázu světu bez děvčátka, zkázu, prokletí.

PROFESOR: Výminečný zdar není vítězství. Bylo by nutno utvořiti pravidla a soustavu. Nicméně nevěřím,

že váš podnik se setká s výsledkem. Nevěřím ve výminky, nevěřím v zázrak. Jste klidný?

KŘIKAVA *oděn k operaci, s čepičkou a páskou na ústech; zdvihá ruce:* Jsem si jist svou věcí.

OTEC: Pane!

KŘIKAVA: Nebudete čekat dlouho.

OTEC: Pane!

PROFESOR: Pane!

KŘIKAVA: Nechte mě na pokoji, vaše dotěrné poučování! Vaše starostlivost! Jděte do svých koutů, neumíte-li udeřit do bubnu a troubit na pochod. Přidá snad rozvahy a dovednosti a síly tento žvast? Hledal jste a nenalezl. Jste rozumný a předvídáte. Dosti. Domluvil jsem. Jdu. Jak se daří nemocné?

LÉKAŘ: Je připravena.

KŘIKAVA: Srdce?

LÉKAŘ: Bez nových změn.

KŘIKAVA: Plášť. Rukavice. Masku. Bombu kyslíku. Přineste nemocnou. Začněte!

Kinooperatér nad studenty spustí stroj. Lékaři vyjdou dveřmi v konstrukci do operační síně.

OTEC: Maličko zdřímni, maličko posečkej, má zuřivosti. Spi, nepohni se, nechvátej. Jako utěšenou srnu tě budu chválit a jako píseň budu volat tvé jméno. Kéž se to splní, kéž vzlétne křik a plesání nad úrodné pole. Prchněte, běsové vraždy, skryjte nože po domech a polámejte čepel ve svěrácích, neboť blázním, neboť přivodím zkázu a předěšení. Rozrazím ranhojiče jako džbán a bude se válet ve svém vývratu. Najdu jej ve sklepení a bude řváti více, než řve jeho hlas. Mnohonásob zlámu pravici, jež se zmýlí o vlásek, mnohonásob probiju jeho srdce.

KŘIKAVA: Jste hotov?

OTEC: Čekám.

KŘIKAVA: Počnu.

Kinooperatér.

OTEC: Více vzduchu! Více vzduchu! Vyrazte okna, dejte mi vody. Kořalky! Plamene!

J. BABELOVÁ: Váš křik nemocnou vzbudí. Procitne.

OTEC: Tiše, nemluvte!

J. BABELOVÁ: Dosud spí.

OTEC: Ach!

J. BABELOVÁ: Co je vám?

OTEC: Lékař zaťal svůj nůž. Otvírá hrudník. Děsím se Zšílím.

J. BABELOVÁ: V kterýsi den méně hrozný a méně okázalý zemřelo děvčátko mladší o dvě léta. Dveře do ulic byly zavřeny, nebylo ani sháňky ani poplachu, nikdo neplakal, byla jsem sama, hodiny odbíjely třetí, bylo to v pátek. Tolik zármutku, tolik milosrdenství, a nikdo nedí slova. Tolik bouří po mořích, a jenom tři vlnky na polštáři pod umdlévající rukou.

OTEC: Z tohoto bičování. Z tohoto stínu.

J. BABELOVÁ: Tolik hrdinství, tolik krutosti a tento třas.

OTEC: Žel.

J. BABELOVÁ: Jste doma, spí, jděte po špičkách.

OTEC: Příliš mě napínáte, příliš trápíte, dejte mi pít. Vody.

J. BABELOVÁ: Jste sám nemocen.

OTEC: Mám strach.

J. BABELOVÁ: Rumpál nad studnicí se točí nazpátek a vědro bije o stěny a zní. To není hrůza, to je čekání. Budete píti, budete vyléčeni z příčin nočního strachu, věj, větříčku, padejte, hrotnaté vteřiny, přijď, utišení.

Kinooperatér.

OTEC: Minulo 25 minut.

PROFESOR *vyjde vzrušen:* Ne! Ne! Moje učení, má zkušenost tak stará, a co z ní zbývá? Měl bych počínati znovu od této chvíle. Přestavovali jste na mé radě, jsem pouhý hlupák! Viděl jsem málo mrtvých, viděl jsem umdlévati málo srdcí. Naslouchal jsem nadarmo žilobití, nadarmo jsem slyšel sten a šelestění krve.

OTEC: Probůh!
PROFESOR: Žije! Žije! Bude žít! Je zachráněna.
OTEC: Ach.
PROFESOR: Jako král ve vojště, jako chrapoun, jenž drží svoje klečky.
OTEC: Lučiště v mých rukou se obnovuje. Bude žít, bude se mnou.
PROFESOR: Jako sadař, jenž odřezává suchou sněť, jako zahradník, jako rouhač, jako ten, který nic nedbá na strašné hranice vědění, jako čarodějník při božím soudu. Nastojte! Zvedl srdečnici a pozměnil její oblouk jako šílený stavitel chrámu. Protkl svalovinu levého srdce, vpravuje do nitra komory můj lék. Zvedl hmotu sarkomu jako mračno a jako kámen.
STUDENTI: Co řekl? Co povídá? Je mrtva? Žije? Hlupáku. Hurá! Křikava! Což jsem to neříkal? Má sázka.
PROFESOR: Pánové, pokusy tohoto druhu nebyly konány. Dnešním výsledkem mění se podstatně starý názor. Odtud nastává nové období, já ani moje škola jsme se nenadáli těchto skutečností. A přece jsou. Byly prokázány. Nezbývá než zevrubný popis.

Kinooperatér ustává. Ošetřovatelé vybíhají vždy rychleji a rychleji.

OTEC: Co je?
PRVNÍ OŠETŘOVATEL: Vodu!
J. BABELOVÁ: Stalo se neštěstí?
DRUHÝ OŠETŘOVATEL: Promiňte, pospíchám.

Třetí ošetřovatel přebíhá.

OTEC: Promluvte!
ČTVRTÝ OŠETŘOVATEL: Čekají na nás.
HLAS ZA SCÉNOU: Otevřte okna, vzduch, vodu!
OTEC: Kéž ohluchnu, ať nepromluvím.
PROFESOR: Není možné.
HLAS ZA SCÉNOU: Rychle, vzduch, vodu!
OTEC: Rouhal jsem se, co mám učiniti, poraďte mi, pane.

PROFESOR: Věc byla vykonána přesně a tak, jak bylo potřebí.

Ošetřovatelka přeběhne.

Neblázni, stůj! Co se stalo? *Šepot.*

KŘIKAVA *leze ze dveří operační síně po kolenou. Otisk krvavé dlaně na plášti:* Konec. Umírá. Dořval jsem. Moje ruka je prázdná. Rozbil jsem srdce jako hrnčířskou nádobu. Ó barvy ledovců ve vodách, ó třpyty nože v tomto šílenství.

OTEC: Vstaňte!

KŘIKAVA: Nechci se skrývat.

PROFESOR: Nesmysl! Viděl jsem naprostý zdar vaší práce, viděl jsem dílo, jemuž není rovna.

KŘIKAVA: Přestaňte, pod mou rukou se zvedá stín.

PROFESOR: Blázne, rouhači.

KŘIKAVA: Není pokornějšího člověka.

OTEC: Nerozumím vám.

KŘIKAVA: Srdce nemocné se zastavuje. Dívka se neprobudí.

OTEC: Zvedněte vádu, malou záminku, ubohé slovíčko. Vzbuďte mě z této nepaměti, z této hrůzy hrůz. Má síla pustne a bez skřípění zubů slyším váš pláč. Dotkněte se mé ruky, zavolejte mě jménem, Josefino Babelová, opřete mě, jsem sláb.

KŘIKAVA: Nemějte slitování, vy přátelé moji, obraťte se proti mně, všichni, kdo jste ji milovali, spílejte a klňte nade mnou.

OTEC: Hrál jsem strašnou hru, věřil jsem vám, vsadil jsem na blázna a jeho drzé řeči jsem nerozeznal od slibu lékaře. Jsme mrtvi.

J. BABELOVÁ: Nezoufejte.

OTEC: Domluvili jsme. Pošlete k nevěstkám svou smečku andělů, to křivohubé stádo, jež kleslo na kolena a piští. Vdejte se ze všech sil za klacka z hampejzu. Braňte se, pacholci! Skryj se do stínu sklepení, padnu na tebe a tvoje útroba bude kouřiti jako milíř.

J. BABELOVÁ: Pane!

OTEC: Jsem věrný! Vidíte havrana na mém rameni? Toť havran soudu. Setrvá, bude rváti mou tvář ve větru, který otáčí oběšencem.

J. BABELOVÁ: Miluji vás.

OTEC: Pryč! Jděte mi z cesty. Chci svou mrtvou, chci ji pohřbíti. Ach, budu volati její jméno, budu křičeti jako vojska. Snad ji vzkřísím. Snad vám odpustím. Vari, hňupe, dolů, pryč! *Srazí stěnu, odhodí ošetřovatele. Stůl, kde jako Lazar leží nemocná dívka. Kolovrat s lékařskými nástroji stojí nad ní.*

KOLOVRAT *konečně rozhodný:* Nepřibližujte se k nemocné. Střezte se!

OTEC: Je mrtvá.

KOLOVRAT: Doposud dýchá, doposud žije.

OTEC: Ach.

KOLOVRAT: Opakoval jsem váš hrozný počin, protkl jsem srdce, příliš spěchaje s lékem. Snad se vzbudí, snad bude žít.

PROFESOR: Jste mi povinni poslušností, jde o můj lék, jde o život, jde o životy měst, jde o mé nemocné.

KOLOVRAT: Ne, jindy.

PROFESOR: Musím slyšeti srdce. Uvěřil jsem. *Poslouchá, na desce rentgenu střídavě dívka a smrt 1—2, 1—2.*

KOLOVRAT: Zůstaňte na svých místech, nespěchejte. Čas přistal, země trčí v bezvětří. Volejte její jméno, opakujte její smích. Ať se vzbudí, ať vás uslyší, ať se pohne. Přijď, vzejdi, ubohý paprsku. Škubni sebou, dni, rozkmitejte se, kyvadla prací, ať rachotí dílny, ať učitel dořekne svoji poučku, ať zazní nevyslovená věta milenců. Vzhůru, životy příliš krásné, vpřed, letouni vichřic! Hle, poslední vteřina kouzla! Udeř do kotle, kotláři! Kuchařova ruka dopadne a kuchtík se dá do pláče. Růženka vstává! Je opět čas, stará střída dnů, ano a ne. Ano a ne. *Rentgen.*

PROFESOR *velmi zvolna:* 1—2, 1—2, 1—2, 1—2.

KOLOVRAT: Není odvahy bez pochyb, není hrdinství bez bázně. Hřímejte, nízká nebesa, bude krásný den.

OTEC: Mé šrůtky a tento pláč, všechno zoufalství a tato naděje. Má děvečko. Mé pacholátko.

KOLOVRAT: Vstávej! Probuď se!

OTEC: Vzhůru! Vzhůru, mé dítě!

KOLOVRAT A OTEC: Vzhůru! Ido Ratajová! Vzhůru!

PROFESOR *rychleji a rychleji:* 1—2, 1—2, 1—2, 1—2. Žije! Bude žít! Je uzdravena!

KŘIKAVA: Můj kord!

PROFESOR: Věřím. Uvěřil jsem vám, doktore Křikavo.

OTEC: Má líbezná žnečko. Mé dítě!

IDA: Tatínku! Děkuji vám, doktore Křikavo. Můj Kolovrate!